

מבעד למסוה (שירים בהסתכלות)

כך דרכו של עולמנו מששת ימי בראשית... יש למשל, משפחה אחת שאין שם שלום-בית, לא עליכם, ויש קטנות ומריבות כל הימים עד לידי גט סמט והשכנים נהנים מרהוק וצוחקים כפה מלא מי בסתר ומי בגלוי, והנה, ביום בהיר אחי, נעשה שם שלום ושלוה, מאי טעמא? נפקחו עיניהם לראות כי אין ביניהם ולא כלום, אדרבא! אלא, שהשכן או השכנה בקשו לחרחר ריב בין הזוג על מנת להשלים ביניהם, כני הוג, היא נתפרקה את כלי-זינה מעליה והיא מיוז ומפרנס אותה בכבוד וברוחה, והכל אתי שפיר!

כך הם החיים, רבותי, לא רק במאה שערים ובבית ישראל אלא גם אצל האינטליגנציה שלנו ואפילו בחלונות הגבוהים.

המחשבת הגאונית הזו תלפה במזחי — יודעים אתם אימתי? — ביום שלישי זה, בשני לנובמבר, כשעברתי בחוצות ירושלם לעשות "איך" ספקציה" בכל הפנות והרחובות שלנו ושלחם, ומה אמר לכם, רבותי? פתח פתוח מצאתי בכל חנויות הגויים, לא לשלישי ולא לחצאין מעשה חול המועד, כמנהגינו, שכל שנה אלא כפתחו

את מטונם של ישראל דוקא בעברית: "בבקשה ארון!" "בבקשה נכיר-ת!" והנגינה על ה"ב" בדגש חזק מאד, הערבי השמן למי, כנראה את הפסוק "לא יחרץ" בחומש ובני דודנו בקפת יושי-בום ושקטים כחמרא על דודיאי, איש על נרגילתו ואיש על שתי רגליו תחתינו.

בני יצחק ובני ישמעאל יושבים סגרי, נושאים ונותנים במסך וממכר בלא "ויתרוצו" ובלא "ויתפוצצו", כנהוג, הצצתי גם דרך השער של בית-התפלה ולא ראיתי השתא שיתפללו בצבור גדול ויאמרו קינות כמו בתשעה באב דאישתקד, בקצרה, סובבתי בעיר בשוקים וברחובות, בקשתי את שאהבה נפשי אצל הועד-הפתח — את הדגל השחור, בקשתי ולא מצאתיו, כנראה, ששכחו בני-דודנו להביט אל הלוה ולא ידעו כי היה חשני לנובמבר, מחמת שאין הסטרא-אחרא שלטת כעת בעירנו ואין מי שיוכיר להם.

ואם תרצו שאניד לכם את כל האמת, הרי גם אחב"י שכהו את היום טוב" הזה, ואלמלא לא ספר להם עתון הכפר למחרתו היו שוכחים הלילה לגמרי את הכרות בלפור.

הוא אשר אמרת: הללו אינם כוכים והללו אינם שמחים!

והא ראייה: עברתי לפני אחת החנויות הגדולות ברחוב יפו וראיתי אחד משכנינו שהוא יושב בפתח חזנות כחום היום וקורא את ה"פלטין" מתוך פהוק. שאלתיו בלשוננו: "הרי את חזנות?"

— איי רור-רזה!" (הרף ממני!) — הוא אומר לי בבטול גמור — הן אתם היהודים צריכים לסגור את החנויות ביום בלפור, מפני שאין לכם כלום מהכרות-בלפור, "שוף תל אביב!" (ראה את ת"א!). על כל פנים מצבנו אנו הרבה יותר טוב ממצבכם אתם! — ולמה איפוא סגרת בשנה שעברה — שאלתיו — ולא עוד אלא שרצת לכל החנויות שבשוק והכרחת אותם לסגר אף הם?

— היינו "טיום" (בחסות), ענה לי, הם (ובשעת דבורו רמו באצבעו אל החר) רמו את שנינו, גם אותנו וגם אתכם, ועבשו רצצים אתם שאנחנו נסגר ונתיה "כאסראנין" כלומר מפכי-דים ואתם תפתחו את חנויותיכם ותרויחו? "לא, יא עמי!" (לא, רודי חיקר).

* * * * *

ובכו, ויהי בקר ויהי ערב יום שלישי ואני לבשתי לכבוד יום-טוב את הסמוקניג שלי על צדו השמאל, ורמו לאחדות-העבודה, והלכתי ישר למלון אלנבי אל חבנקט שנערך לקולונל יאשית וואג'ווד, מי שהיה מיניסטר יל מקדונלד בלונדון.

מחמת רוב צפיפות נדחקתי בקושי ותבקעתי לי דרך בין הנשים וקניתי לי שכיטה בשלחן האחרון סמוך לראש ועד-העיר שישב בקצה ונהל את האספה כנראה, מחצר השני.

והאמינו לי רבותי, כי מעולם לא נהניתו מבנקט כמו הפעם, לא אספר לכם, כמובן, את כל פרטי הנשף וביתוד ע"א ה"דברים הטובים" שהיו שם, והריבוי-ויניסטים מספרים:

בת את הלכותי בפרט שהם נלווים לפי המורת של הנשים בנשפים. המתחיל במצוה היה, כמובן, הקור לוגיל קיש, שברך בלשון-הקדש על מהכרות-בלפור, "שוף תל אביב!" (ראה את ת"א!). על כל פנים מצבנו אנו הרבה יותר טוב ממצבכם אתם! — ולמה איפוא סגרת בשנה שעברה — שאלתיו — ולא עוד אלא שרצת לכל החנויות שבשוק והכרחת אותם לסגר אף הם?

— היינו "טיום" (בחסות), ענה לי, הם (ובשעת דבורו רמו באצבעו אל החר) רמו את שנינו, גם אותנו וגם אתכם, ועבשו רצצים אתם שאנחנו נסגר ונתיה "כאסראנין" כלומר מפכי-דים ואתם תפתחו את חנויותיכם ותרויחו? "לא, יא עמי!" (לא, רודי חיקר).

* * * * *

אין מה לדבר: הנאום הצייוני היחיד, ששמענו בבנקט זה היה נאומו של ג'ו. זה היה נאום מזהיר ועממי של אחד מחסידיו אומות העולם, בצפיחית ברבש ממש, רבש סוציאליסטי אמנם שנפל בו זכוב התרגום של מלון-יו.

וחסר היה ביחוד בנשף זה — נחשר נא מי? [בוטינסקי, שיענה לנואם האנגלי הגדול, לי היה כאן היה בטח מטיים בערך קדברים כאלה: אנגליה אלרייט! וואג'וואור אלרייטין! אבל שני הקברניטים-הנערים שבמזכירות (נרייט!)]

* * * * *

וכמעט ששכחתי רשימה אחת קטנה, בעברי בשני לנובמבר בחוצות ירושלם ראיתי כמה חנונים וסוחרים מאחב"י שהם עומדים בפתחי חנויות-דויתיה, — "עור כנדרו!" — והמעשת

טינסקי במכתב קצר באנגלית: בזה הלשון: "אף על פי שאיני מסכים לדעותיו, אעפ"כ רוצה אני לראותו". ועל זה ענה לו הריבוי-ויניסטי הגדול ג"כ באנגלית ובזו הלשון: "אף על פי שאיני מסכים לדעותיו, אעפ"כ איני רוצה לראותו". אמר פעם אחד מבני-מולדתו של גריבלדי: * * * * * ואם לא תגירו בנת, אנלה לכם בלהישה סוד קטן. לפני זמן קצר נתכנסתי בחשאי ובלי פספורט לתוך מישרדו של מנהל-העליה והפספורטים החדשים וראיתי על שלחנו פספורט חדש ומבריק. השיאני יצרי לפתח את הפספורט ולהציין בו, כדרכי, והנה ראיתי שם את שמו של אחד מפיקדיו הממשלה והתנו של כנהיגנו הגדול, שרשם את שמו ושם אשתו ואת בנם הקטן שכה לרשמי, פשוט מפני שנולד באנגליה ורצה שישאר לא חלילה אורה ארץ-ישראל אלא אנגליה ו... * * * * * וכשעתי מעשה חשכתי בלבי: הילד הוא עברי, דבורו גרמני, הפספורט הוא אנגלי, ונכד למנהיג ציוני. הכל אפשר רק אצלנו היהודים ואצל בני-גדולינו! * * * * * וכמעט ששכחתי רשימה אחת קטנה, בעברי בשני לנובמבר בחוצות ירושלם ראיתי כמה חנונים וסוחרים מאחב"י שהם עומדים בפתחי חנויות-דויתיה, — "עור כנדרו!" — והמעשת

כשנודמן להם ר' עזמות נגמו עמו כדברי שיחה, ועל מה שוחחים עכשיו אצלנו? — על "המצב" השטותי. התאוננו תלמידיו הסוהרי, באוני על הכספר הירוד, ואחד מהם "ספר לי מעשה קטן ויפה זה: אחד הסוחרים נתבקש לקפת בת"א לשלם את שטרו שהגיע זמן פר עונן, ומכיון שהוא עוכק רק בסחורה של תורה, וברקיע עדיין תקופת תמוז לא היה לו עדיין שום פריון מסחורתו זו והציע לפני מנהל הבנק להחליף את שטרו. * * * * * כיצד? — נזעק המנהל — אי אפשר להחליף את הזמן. * * * * * לומד אני מכרותיו של הקב"ה — ענה הסוחר בניחותא — מה הוא טינה עתים ומחפד הורה לקין, אף אני מחליף את הזמנים ואתם עליכם לסדר את הכוכבים, כלומר את השטרות החדשים לאהר-זמן. * * * * * ובכל זאת, עולם כמנהגו נוהג, משבר יהודי ותואטרונו לחר, האולם "ציון" ב"ה מלא וגדוש בהצגת, הרפנון" יומם ו"הכדורה" לילה, והמשכרות השמנות נמשכות גם הלאה, אעפ"י שהיה פעם מנהיג בירושלם, "מחוייב הרקוב", שיסד שכונות שלמות בעירנו והיה גם המנהל וסגן-מנהל, וגם מזכיר, ושמש, ומשכרתו היתה שלמה: ארבעת רובליים לחדש, — זה היה ר' יוסף ריבלין ז"ל! * * * * * וסוף סוף צריך אני לכוא לידי מסד קנאי שצדקו הו"ל באטרם: אשת חבר כחבר, ופירש"י, כשם שהוא מכח את תלמידיו כך היא מכה את תלמי-דויתיה, — "עור כנדרו!" — והמעשת

בבית-הספר הריאלי בזמן האחרון יוביה! בשעת ההתעמלות של התלמידות הגדולות מארבע הכתות הגבוהות, נכ"י שלה אחת התלמידות בהרמת יד או רגלי, והמורה, אשת המנהל הרימה את ידה — מראד! — ישר על לתיה של התלמידה. כשהרימה זו את קולה בכבי ירב כאב ובושה צעקה המורה: "ראו לי, ראו! עוד לא נגעתי בה והיא כבר נכבה!" והתלמידות צעקו כנגדה: לא, נכתי, ית הכית אותה, אנחנו ראינו! מיד נרנסו התלמידות שבארבע הכתות לאספה והחליטו פה אחד לבלי להתעמל עם המחרת במשך שעה אחת — לאו מחאה! וכיון שנודע דבר למורים השתדלו להשפיע על תלמידיהן, אך לשוא, עד שבא המנהל בכבי ובעצמו ובקול מפקד צבא-יוניסקרי ממש-פקד: "אתן תלכנת מיד אל הסתעמלות זום אין — אתן מגורשות!..." * * * * * "הגרושות" וקטנות לא נתפסו כנראה מפקודה זו, נטלו את ילקוטיהן תחת זרוען והלכו אולא גרש, לא להתעמלות אלא לבתיהן. * * * * * בינתיים נודע הדבר ל"בחורים", כלומר לתלמידי הכתות העליונות, נתי כנסו אף הם לאספה ולשם "סולידריות" לחברותיהם המגורשות הודיעו למנהל שאף הם חושבים את עצמם ל"גרושים" ואף הם הלכו, גרשים הביתה, המורים נתכנסו לישיבות, קראו לאספות, נתוכחו ונתנחמו והמנהל עמד על דעתו, שהתלמידים מחוייבים לבקש סליחה, מפני שלא נשמעו לפקודתו הרוממה ולא הלכו אל ההתעמלות, וכמנהגו בקדש זרק גם הפעם את הגמ, עזמות